

MAGYAR NÉP

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Éves ára 10 pengő, féléves 5 pengő.
Egyes szám ára 24 fillér.

Laptulajdonos:

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI
MUNTEZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Megjelenik minden szombatot,
Szekesvárosi és kiadói címe:
Kolozsvár, Brassai-utca 7. szám.
Telefon: 15-87.

Idegen hódítás helyett magyar önvédelem

... vitákba nem is bocsátkozunk... baloldali lapok eltkiróival és... saival, minden lehető alkalmat... ragadoit a Magyar Nép, hogy... llen fenntartóját és köszönését... magyar népet tisztességesen tájé... rassa a kérdésekben. Amikor az... veresség eszméjét hirdette a ma... rág legnagyobb ellenségének, a... vezismusnak igyekeztek azállást... áteni föl földünkön, csak kötele... ánkét teljesítettük, amikor a ke... tény nemzeti eszmék igazságát és... diadalt hirdettük. Lapunk nem... rólóg politikai kérdésekkel fog... szoklik s a politikával csak a napi... emények szükségén magyarázatá... foglalkozunk.

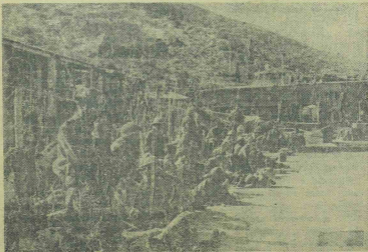
... azóta a magyarság életében jelen... események történtek. A közlke... tnyező bolsevista veszély lát... minden lehető eszközzel védeke... ke készül az ország a német had... vel együtt, mint megbízható és ko... ly szövetséges állunk ki a vártára... belső életben pedig az eddigi kim... ság helyét felváltotta a józan és... tározott eszelekvés, hogy belső ellen... teinket megfosszuk a bomlasztás... hetőségétől s elvegyük fegyverük... t.

Sokszor leletük már, de talán nem... zték át annyira s az olvasók sem... ták soha olyan világosan, hogy sú... és nagy időket élünk, mint ma... em politizálunk, nem akarunk ide... tben hódítani, csak az élő és egész... ges ember összönével védekezésre... eljük karunkat s a ránkírtól ké...

szülő ellenséggel szemben felsorakoz... tadjuk fegyverünket. A bolsevizmus, amely rémuralmával már annyi euró... pai államot tüntetett el a térképől s annyi millió embert gyilkoltatott le csak azért, mert azok nemzeti eszmé... nyek mellett kitartottak, könyörte... lenül és istentagadó módszereit nem kimélve készült fel arra, hogy a ma... gyarságot is eltörölje a föld színéről és olyan sorsra juttassa szövetségesei... nek támogatásával, mint az olasz né... pet néhány hónappal ezelőtt. A ma... gyarság azonban nem hajlandó oda... adni gyermekelt, hogy bolsevista ja... dicsórát neveljenek belőlük Mosz... va kaszárnyáiban s nem hajlandó

arra sem, hogy szabadságát, Istenfél... odadobja a szörnyű veszedelemnek.

Férfitak idejét éljük, a hódók éi... nek s a gyávák ha megalkuszunk sor... sokkal, a maguk szeszélyére és fele... lőségére alkuszunk. De a magyarság... millióit nem árulhatják el és nem sza... badíthatják rá hazánkra a keletől... fenyegető pokol hordát. Úgy áll el... lent ma is a magyar minden táma... dásnak, mint hétszáz évvel ezelőtt a... tatárok vad hordáinak. Akkor is tel... jesítettük kötelességünket s mert v... térek voltunk, megmaradtunk. Ma is... azokra az őseinkre kell emlékeznünk, akik az egykori példót mutatták nekünk.

Angol hadifoglyok Olaszországban.

HETI JEGYZETEK

Irja: (d. l.)

Érdekes gondolatot

vetett fel egyik székelyföldi napilap hasábjain Sölgyen Béla gyergyóvidéki plébános, a népi kérdések szorgos figyelője. Cikkében többek között azt mondja, hogy a hasasi népnek nyáron öt iskolát tanfolyamokat kellene rendezni, hogy ezek, a falvakban, iskoláktól messze lakó magyarok is eljussanak a kultúrának arra a fokára, amit nem érhetnek el az idegen etnyagok idejében. Ez a gondolat szorosan bekapcsolódik abba a mozgalomba, amelynek legnagyobb apostola, a magyar író nagy művésze, maga Móricz Zsigmond volt, aki lapjában, a Kélet Népeben külön rovatot nyitott a népfőiskola kérdésének már akkor, amikor az első ilyen kísérlet gondolata felvetődött. A népfőiskolák terve azóta a megvalósulás útján van s a falusi magyarság szokásról továbbképzése már néhány községben és városban folyik is. Sokat teznek ebben a tekintetben az erdélyi népi intézmények, de nem valószínű, hogy egységes és komoly intézkedés nélkül pusztán ezeknek a szerveknek jóindulatára, vagy valamilyen kedvére bízva elernék a komoly és szükséges eredményt. Ezzel a kérdéssel lehetne intézni a hasasi oktatás kérdését is, amely eredményeiben sokszorosan visszafizetné azt, amit munkában és talán költségben is kellene fektetni.

*

A földművelésügyek új vezetője

Jurcsák Béla, mint államtitkár már komoly és nagy szolgálatokat tett az ország népének arról, hogy az elmult év folyamán kidolgozta azt a háborús beszolgáltatási rendet, amely pontokban állapította meg az egyes termények értékét s így egységesen, áttekinthetően lehetett nyilvántartani a beszolgáltatott cikkeket. Ennek a rendszernek volt az előnye az is, hogy az egyes gazdák abból a terményből szolgáltathatták be pontjukaikat, amelyből a legtöbb állt rendelkezésükre. A Jurcsák terv annak idején külföldön is nagy el-

ismerést váltott ki s nem véletlen, hogy az új kormányban, amelyet a Kormányzó Úr kinevezett az ország ügyeinek intézésére, Jurcsák Béla foglalta el a földművelésügyi miniszter széket. Az is érthető, hogy egy-idejűleg a közellátás ügyeit is ő intézi, hiszen a háborús közellátás elválaszthatatlanul összeforrott a földműveléssel, a falu termelésével, gondjával és munkájával.

*

As események rohanása

nem ad időt a lassu elmélkedésre. Gyors cselekedetekre, ismerés nélkülözökre van szüksége a magyar nemzetnek ma éppen úgy, mint hosszú történelmi folyamán mindig. Nem vitatkozhatunk kicsinyes dolgokon, hanem a munka és a felelősség férfias gondjait viselve kell küzdenünk anyaggal és emberrel azért, hogy jövőnk legyen. A magyar föld népe, a falvak lakossága mindig tudta feladatát, mert élete szinte egygyéforrt a föld életével, a magyar rög sorsa az ő sorsa is volt mindig, ezer év alatt s tudta, hogy soha sem várhatja mástól a védelmet, csak saját magától. A fejelem népe állt őrt a hazai föld felett mindig s ha közben Európát is védte, ez csak külön érdeme volt. A fejelemzettség, a nyugalom és a bölcs komolyság nem csak szólam, hanem komoly valóság s amikor gyökértelen és komolyságtól nem nagyon áthatott emberek úgy élik, hogy a veszedelem talán észszeroppanja a nemzetet, mindig a magyar nép az, amelyik új erőt és kitartást ad az országnak. Annyszor hangzottunk, hogy többé nem követhetjük el 1918! Hát most itt az idő, meg kell mutatnunk, hogy az idegen bomlasztás, az angolszások és a szovjetbolsevizmus előretolt képviselői, a zsidók és csatlósai nem tudják szétszakítani ismét az ország népet s hogy egységesen, felelősségünk komoly tudatában merész és bátor fellépéssel minden veszedelmet el tudunk hárítani, ami jövő életünket veszélyeztetné.

*

Nagyon is jelle

az egyes tehetségtelen „dolgozó műveinek népszerűsítésére az amit a napokban láttunk egyszerűségben. Valóban elgondolható a nyugalom, szinte mátkéhárába álló dallamok és dalok, hogy népszerűsödhetnek számban akkor, amikor első az ősi magyar és szép népcsemetellene minden eszközzel gátolni, mert ez különbözőtöbbség között az idegen népek tőrtáján felnevelt nemzetektől. hír, amit szívesen köztünk azoknak okultára, akik a fák, hogy valami újabb nyakművésziellen „szerzeményt” használnak:

„A magyar dal és a nóták körében igen sok panasz hallható, el amiott, hogy a rádióban nem kerül dalok és nóták közösként egészen elzártas és műveit is elhangzanak. A partitudovalétele után a rádiótősegy vizsgálatot indított, mely során az a gyanu merült fel, az egyik előadó megszabott dalneben rendszeresen másorrólakár a legdíltelátszabb „szertkötés” is. Az így úzerkedő dalkekek közül elsőnek Vargha sikerült teleleznit, akit most a igazgatósága egy évre eltávolított a rajon előtt való szerepléstől. A let bár szigorú, de igazoság. Hethető, hogy az esetből okulva dírában szereplő előadók — ilyen gyakorlatra hajlamosnak tak —, jövőben az előadandókat művészi érték szerint fogják választani, nem pedig aszerint, a dalok szerzői közül ki milyen szegű „tiszteletidíjjal” jutalódtek.”

Eddig tart a hír. És most jön mindenki azt, amit akar, a dalszerzőkről és énekesekről, mindig a „magyar dal” nevében rázúdítokdnak...

Új kormány alakult Sztójay Döme elnökletével

Német csapatok érkeztek Magyarországra

Az elmúlt vasárnap Kállay Miklós miniszterelnök és kormánya lemondott. A lemondás híre órák alatt terjedt el az egész országban. A válság megoldására nyomban megkezdődtek a tárgyalások, amelyeknek eredményeként szerdán a késő esti órákban Sztójay Döme volt berlini magyar követ vezetésével megalakult az új kormány és az a politika, amelyet német Gombös Gyula kezdeményezett a nemzeti nacionalista hatalmak oldalára állította Magyarországot, újra felelőssé vált. Az új kormány a legerősebb hámszállyal képviseli azt a jobboldali népi politikát, amely a nemzeti közvélemény lelkében, meggyőződésében évtizedek óta él, s amelynek következményeit a legmesszebbre mértékben le kellett egyszerűsíteni. Nagy megnyugvás tölti el az ország lakosságát, hogy a kormányválság megoldására talált Sztójay Döme kormánya a legteljesebb mértékben magánéka mondhatják a magyar nemzet erkölcsi és politikai bizalmát. Az új kormány tagjai kipróbált harcosok, a magyar közéletnek s egyáltalán a nagy szövetségesünk, a Német Birodalom teljes bizalmát is.

Az új kormány megalakulásáról a Magyar Távirati Iroda újtján a következőkben tájékoztatták a közvéleményt:

„Abból a célból, hogy Magyarország háromhatalmi egyezményben szövetkezett európai nemzeteknek a közös ellenség ellen körösen viselt háorájában, különösen pedig a bolsevizmus hatálos leküzdésében minden erő mozgósításával és átfogó biztosítékok megteremtésével támogatást találjon, kölcsönös meggyezés alapján német csapatok érkeztek Magyarországra.”

A lemondott eddigi magyar kormány helyére a Kormányzó Úr Öfőméltósága Sztójay Döme berlini magyar követet bízta meg az új kormány megalakításával. A kabinet a következőképpen alakult meg:

Miniszterelnök és külügyminiszter: Sztójay Döme.

Tárcanélküli miniszter, a miniszterelnök helyettesítésével megbizva: vitélet Ráts Jenő.

Belsőügyminiszter: vitélet Jaross Andor Főrendbíró; Reményi-Schneller Lajos.

Földművelésügyi miniszter, a közérőltatásügyi miniszterrel teendő elhatározást is megbizva: Juresek Béla.

Iparügyi miniszter: Szász Lajos.

Kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter: Kunder Antal.

Igazságügyminiszter, a vallás- és köznevelésügyi miniszterrel teendő elhatározást is megbizva: Antal István.

Honvédelmi miniszter: Csutay Lajos.

A két szövetséges kormány egyetért abban, hogy a megtett intézkedések hozzá fognak járulni ahhoz, hogy a magyar és a német nép közötti régi barátság és fegyverlári együttműködés szellemében Magyarországnak minden segítészköze a közös ügy végső győzelmé érdekében latbavetessék.

Az a bizalom, amely az új kormány tagjai iránt a szövetséges Német Birodalom részéről is megnyilvánul, biztosítja annak, hogy Magyarország és Németország továbbra is harmónikususan fognak együttműködni. Ez a barátság és fegyverlári együttműködés évszázados történelmi tradíciója mindkét nemzetnek. Együtt vívett a két nemzet az elmúlt világháborúban is, együtt szenvedte végig a magyar és a német nép a versaillesi és trianoni békeszerződés minden szörnyűségét és együtt tölti be ma is a Gondviselés által reá rótt hivatását.

Az új kormányelnököt még szerdán délután kihallgatáson fogadta a Kormányzó Úr Öfőméltósága s utána a királyi várpalota szertartástermében letették a hivatali esküt a Kormányzó Úr Öfőméltósága kezébe. Az esküétel után a kormány tagjai megtartották az első minisztertanácsot.

Az új kormány tagjai csütörtökön reggel vették át hivatalukat. Szász Lajos iparügyi miniszter úrrel ma tisztviselői karának üdvözlésére válaszolva többek között ezeket mondta:

— Rövid időn belül alkalmam lesz arra, hogy a kormány iparügyi programját részletesen ismeressem. Most csak annyit kívánok mondani, hogy az ipari termelés folyamatoságát minden körülmények között biztosítani fogjuk és a mai viszonyok által megkövetelt irányba tereljük.

Juresek Béla miniszter a földművelésügyi minisztérium tisztviselői előtt a következőket mondotta:

Ötödik évében vagyunk ennek a háborúban, amelyet ránk kényszerítettek a trianoni békeparancsot diktáló ellenséges hatalmak. Ez a békeparancs predestinálja helyzetünket. A hármasszövetséghez önként csatlakozunk és ebben a szövetségben nem vagyunk kis nemzet. Kis nemzet ugyanis az, amely kiesnie érzi magát lélekben. Mi magunk intézzük sorsun-

kat, van akaraterünk vállalni kötelezettségeink teljesítésére. Ez éppen olyan mértékben van meg bennünk, mint a velünk szövetséges nemzetek bármelyikében. Ezeknek a kötelezettségeink csak fatalkusan bővebb lélekkel lehet maradéktalanul eleget tenni.

Ne felejtjük el azonban, hogy a mi és szövetségeseink győzelmén kívül más győzelem nincs számunkra, csak a magyarországi feleletésre várna ránk. A nemzetnek meg kell találnia győzelmét váro lélkét.

Programmom a tárcra nevében átvá van: a magyar föld jobb megművelése, a nagyobb terméseredmény, hogy a magyar föld valamennyiünkét ellásson és legyenek feleslegeink is, amelyért megkapjuk mindazt, amire szükségünk van. A nemzet gerincét képviselő mezőgazdasági lakosságunk, amelynek száma mintegy 9 millió, ebben a minisztériumban meg kell találnia ügyének gyors, hatékony elintéztését. Olyan hatalmas népreteg ez, hogy súlyának jelentkeznie kell a közéletben és az országvezetésben. A gondoskodás az a kívánság, hogy természetesen és hozzájárulhasson a termelés eszközeihez — fejezte be beszédét a földművelésügyi miniszter.

A képviselőház ülése

A képviselőház ülését szerdán délre hívták össze, hogy rövid formális ülése megállapítsa a legközelebbi ülésnek munkarendjét. Az ülést Tasnádi Nagy András elnök nyitotta meg és nyomban bejelentette, hogy a Ház ülését bizonyítatlan időre elnapolja. Az elnapolást tudomásul vették és ezzel az ülés végétért.

Kossuth Lajos halálának 50-ik évfordulója

Magyarország népe kegyeletes ünnepekkel emlékezett meg Kossuth Lajos halálának ötvenedik évfordulójáról. Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnöke az évforduló alkalmából a képviselőház több tagjának kíséretében koszorút helyezett el a Kossuth-szoborra, majd a Kerepesi úti temetőben a Kossuth mauzóleumot keresték fel, ahol szintén elhelyezték a képviselőház koszorúját.

A zempléni megyei Monok község, Kossuth Lajos szülőfaluja is bensőséges ünnep keretében hódolt nagy szülőföldének történelmi nagysága előtt. A Kossuth szülőháza előtt ünnepségeken megjelentek a szomszédos község iskoláinak tanulói és leventecapatai. Az ünnepség végén megkoszorúzták a Kossuth emléktáblát.

Eltelkép a nyári időszámítás

A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendeletet adott ki, amelynek értelmében az 1943. október 4. napján hatályba léptetett közlekedési időszámítás 1944. április 3. napján 2 órák megszűnik és helyét ismét a nyári időszámítás lép. Április 3-án hajnalban 2 órakor tehát az órák egy órával előre igazítandók, tehát 2 órákor 3 órára.

Szovjet-ország berepülése magyar területre

Március 21-én az esti órákban egyes szovjetország repülőgépei átérték az ország keleti határát, majd az ország keleti és déli részeit átrepülve, elhagyták a magyar légitérletet. A visszarepülést csaknem azon az útvonalon benyolódott le. Bombázás nem történt. Az átrepülést zavaró jellegű volt.

Új német követ Budapestén

Hitler Adolf, a Német Birodalom vezére Ribbentrop német birodalmi külügyminiszter előterjesztése dr. Ednaud Vessenmeyert a Nagy Német Birodalom magyarországi követévé és meghatalmazottjává nevezte ki. Von Jagow eddigi magyarországi német követet a szolgálatától berendelték a német külügyi hivatalba.

Gyökeresen oldja meg a kormány a zsidókérdést Magyarországon

A Hétfő írja. Az elmúlt vasárnap Magyarországon sörszűnő politikai fordulat következett be. Egyetlen éjszaka megszűnt az felszámolódtott egy egész korszak, amelyben túlzott szerep jutott a zsidóságnak, a marxizmusnak és azoknak a baloldali erőeknek, amelyek már-már egy új októberista lázadásal fenyegettek a bolsevizmussal szemben életéért harcoló magyarokat.

Kormányzó Urunk Ötömféltésége szerdára már ki is nevezte az új kormányt, amely a maradéktalan Güm-büs fajvédő, nacionalista, antiszemita és tangelybarát magyar álláspont tökéletes kifejezője. A kormányt kebeleiben egymásra találtak azok a feltételül megbízható és a nagy lömeggel előttr rendkívül népszerűségnek örvendő jobboldali magyar politikások, akik a kényszerítő körülmények hatása alatti ideiglenesen különböző pártalakulatokban helyezkedtek el, de mindenkor hűségesen és becsülettel szolgálták a keresztény nemzeti jobboldali magyar szellemet és pártnyalatlakra való tekintet nélkül minden nehézség ellenére egy célért dolgoztak, a marxista zsidó rombolástól való megszabadulásért és a dolgozó magyar tömegek felemeléséért.

Az új kormány megalakulásával megkezdődött mindazoknak a sítél romboló erőknél visszacsorítása is, amelyek az utóbbi időben már yukmerő nyíltsággal szervezkedtek a belső magyar arcvonal megdöntésére. Azok a zsidó liberális és marxista lapok, amelyek napról-napra meghamisították a magyar közvéleményt, részben megszűntek, részben önként szűnteték be megjelensüket, miután látták, hogy az átutudatra ébredt Magyarország semmi keresnivalójuk nincs.

Rövidesen intézkedések fognak történni mindazoknak a problémáknak a megoldására is, amelyek felelykényt ették be magukat a magyarság testébe, de amelyeket különböző gálások miatt eddig nem lehetett teljes-séggel megoldani. A kezdeti széles

tuson kívül is számtalan indok érthetővé, hogy az új kormány gútt felsorakozik az egész nemzetközvélemény. A kormány tagjai két minisztertanácsot tartottak, amelyeken foglalkoztak természetesen megteendő intézkedésekkel is, amelyek arra irányulnak, hogy Magyarország a hatalmas német birodalom oldalán való küzdelmét teljes értékűvé tegyék. Számtalan más intézkedés mellett ezek között szerepel a nemzetet megemlékező zsidó kérdés is, amelyről a legközelebbi napokban elhatározó fontosságú rendeletek fognak megjelenni, amelyek végre ezt a problémát is teljes tökéletes megoldáshoz fogják jutni.

Százötven évvel ezelőtt jelent meg először nyomtatásban Mikes Kelemen „Törökországi Levele

Zágoton Rodostógi magyar meszai az út, különösen ha Lengyelországon és Franciaországon keresztül, óriási kerülővel teszi meg valaki. Ezt cselenkétie meg Mikes Kelemen, II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem íródeákja, főkamrása és belső embere.

Mint gyermeklifjú

kerül Rákóczi mellé és elkísérte őt a bujdosásba. Évtizedeket töltött ura mellett. Mellette volt, amikor a fejedelem örökre lehunya a szemét. Elkísérte sírjág és azután is Rodostóban maradt. Túlélte többi száműzött társát és egyedül hallgatta „tenger mormolását, tenger habjai fölött futó szél zógasát.”

Mikes Kelemen nevét nemcsak az a hűség és ragaszkodás tartja fenn, amelyel fejedelme iránt viselteit, hanem Törökországi Levelei is. Ezek a levelek 41 esztendő változatos eseményeit ölelik fel.

Az első levelet

mint ifjú 1717. október 9-én, az utolsó mint agasztán, 1758. december 20-án írta. Remény, bizakodás és lemondás váltakozik a levelekben. Az utolsó telve van Isten rendelkezése való megnyugvással.

Miké Kelemen halála után leveles naplója ott maradt Rodostóban. Arra vonatkozik, hogy a levelek miképpen kerültek Magyarországra, két változat is van. Az első szerint Tóth Ferenc báró magyar nemzetiségű francia tábornok, a másik szerint Mész-

ros István szolnoki vállalkozó hozta el a leveleket. Mindkét változatban egyezik abban, hogy a kézirat hozzá a naplót eljuttatta Kulsárt István le szerkesztőhöz. Kulsárt nyomban ismerke a kézirat nagy értékét 1794-ben — tehát most 150 éve — nyomatta. A Törökországi Levelek

kézirata

Kulsártól később Toldy Ferenc indalomtörténész birtokába jutott, a két kötetben adta ki a 207. levelet. A második kiadás 1861-ben jelent meg. Toldy Ferencetől a Mikes-levelet megvásárolta Barlakovics Béla egri érsek és 1867-ben az egri érsek könyvtárának ajándékozta őket.

A levelek azóta is ott vannak a füvegszekrényben...

Gyümölcs- és szőlőveléni szaktanfolyamokat rendeztek Fejérvármegyében

A földművelésügyi miniszter a fője megrő helyközösségek hegyházi részét Récálmáson és Biskénn gyümölcs- és szőlővelémi szaktanfolyamot rendezett. A két tanfolyamon több, mint 100 hallgató vett részt, akik a tanfolyam végzetülé vizsgán számoltak be a tanultakról. A vizsgán dr. Urbinyi Jenő kísérletügyi L. o. főadjungus látta el a miniszteri visszabiztosító teendőket. A tanfolyam értékes eredményei a hegyházi munkásságá remélhetőleg nagyban elő fogják mozdítani. A tanfolyamok 3-3 legkiválóbb résztvevője a földművelésügyi miniszter jutalmában részesült; per melezőrepet, fatisztozókat eszközöket és szakkönyveket kaptak.

Érdekes adatok Dés multjáról és településeiről

Bő T. Attila úr, egyetemi tanár, Erdélyi Múzeum Egyesület Désről szerzett buzgó munkatársa, megadta felépülésének történetét, az új kő- és kutatások felhasználásával. EMEFE füzetorozatában megjelent műve tartalma a széles Szamoson egy magyarságot, de ugyanakkor egy magyarországi is közelebről ér-

Désen — írja Szabó dr. — valószínűleg ókori települések is lehettek, csakmai sóbányákra való tekintettel. A város történetének kutatói megismernek abban, hogy a város mai felépítésében folytonosság csak a magyarságnak a Kárpát és Erdélyi medencében való megtelepedése óta állapítható meg. Dész neve — magyar személynevről származik — ahogy az Árpád-kor királyok korabeli oklevelekből kiderül. (Tehát a régebbi történelmi leírások, mely szerint a hét vezér a város helyén „Deust” kiáltott s innen a város neve, L. L. — az ősmagyarság tudott latinul, stb. — véglegesen elvetendő alakraj és változatai ma is kerestek a Szamos-medencében.)

A város ismert szószállító hely, az oklevelek, melyek rámlanadraktak, 1214-ben írják először nevét. Híret mindig is jelentette. Ennek és községének köszönhető, hogy a magyar királyok és a erdélyi fejedelmek mindig kiváltságokban részesítették. Egy 1236-ból kelteztetett oklevél felsorolja az összes királyi adókat, amelyek a város I. László alatt szabad királyi városi rangra emelésével kapott. 1236-ban a ve Deeswar (Dészvár) — ugyanakkor megérőtt helyét szerepel. Az egykori vár a mai Úr. Felsőöcsényi részén lehetett. E területen, a felfelé vezető szivében lehetett Dés első temploma, ennek néhány szép követ állították be az 1833-ban lerombolt vári emléktornyba. — a kövek a III. századra mutatnak. Az óvári egykori nagy kődarab, melyen a legenda szerint a hét vezér pihent s innen „táncok” nevét kapott — az egykori templom része lehetett valószínűleg — új mégis csak a város közporkori történelmének emléke a nagy kődarab.

A vár helye mellett kereshetjük a települést. — Az első település helye a zenődők században épült főterület. Templom irányba lehetett, a dombs Műtő részek felé terjedt — ezenkívül a szajka-patak bal partján lehetett még település is. Az egykori Rákóczi-erőd alatti a Narxszamosból kiáramló falomárok vize folyt. A Szamos és a falomárok közötti részt 1532-ben Ba-

rátok Szigetének nevezik az oklevelek, bizonyára az Ágostourendi szerzetesek birtoklathatták.

A mai partifürednél fahíd állott, ez kapcsolta össze a várost a vármegyei részekkel.

A dési és désaknal sóbányákból (a dési sóbányákat a 18. század második feléig művelték) a kikerült só az országba a Szamoson jutott el, a sóberakó hely a mai Királygázló nevű hegyszakadékok vidékén levő Szamospart részén lehetett. A városnak idevezető útját Rév-utósnak nevezik, éppen ezért.

A mai Kovács Samu-utca lehetett a város közporkori felépülésének határa. A „Bakó” felé terjedő városrészt csak multszázadi, a Kondor-utca nevet már 1531 oklevelei említik. A mai Deák- és Ráth-utcaq vonalában a mult században még a városi polgárság majorjai állottak. (1801-ben Major-utca a neve ennek a résznek. Az 1575-ben említett Varga-utca volt a város főútja, ez a mai Bánffy- és Kossuth-utccal azonosítható. 1727-ben a nevet a Nagykirály-utca név váltja fel. Ahol a mai Bethlen-utca vonul, a Szekeres-utca húzódtott, a Varga-utccal találkozza, új úttal nyitott a Kakashegyre, ahol az egykori kisa temető vonult. A Szekeres-utca a mai Bocskai-utcat is magába foglalta s innen a kis és nagy Szekeres nevé elnevezése. A kis Szekeres-utca a mai Szécs-utca (volt Rózsza) táján torkollott be a Nagykalan-utca (1772. Micsoda ősi, kedves magyar utca- nevek!) A Rózsahegy alatti Rózsahegysége-utcat már 1575-ben említik.

A 18. században beszivárog a román- és a cigányság, ami az említett települési határokat szétfeszíté. A Szamos és a Szajka-patak sokszor kiáradnak, ez a települési hatást változtatja. 1855-ben a Szamosot visszaszorították medrébe, szabályozták, mult létesült a felszabadult részeken az Alsóöcsényi, itt emelik a törvényzést, stb. A 16. században a mai Bangur Erő helyén halastó volt.

Ősi magyar vidék.

A város honfoglaláskori lakói sírd nem tudunk semmi kézzelfoghatót. 1261-ből maradt fenn egy határjáró oklevél, ez Dés határát írja le — a helységnek zöme magyar. Ilyenek Gertános (Szenjános), Gekenos (Gyólcényes) stb. Van szláv eredetű helység-név — Balts, Rakamaz, — bolgár-örök eredetű. Valószínűleg esidőben germán vagy francia telepek is lehettek a környéken, de szerepük a várost ille-

tően jelentéktelen. A honfoglalás korában tehát valami halvány bolgár-örök és szláv népi nyom lelhető fel, majd a magyarság erőteljesebb emlékműveit a várost a magyarság alkotja.

A későbbi városfejlesztésben az oklevelek által említett idegen, hospes, vendégszónépek is lehet szerepe — feltehető, talán germánfajú lehetett —, de jelentősebb nyoma nincs (600 helynév közül pl. csak 3 germán eredetű). Egyik a mai Bangur (gyümölcsös), s másik a Lőfár, harmadik Hostát név. Manzart román krónikás szerint a 17. századig Désen alig emlegetnek egy-egy román nevét — ezek Mihály vajda és a tatár betörés elől menekültek a városba. Klein Innocentius román püspök 1738-ban 30 dési román család említ. A török pusztulás idején a város nagyon tiltja bárkiné a betekintést. 1733 körül a román betelepülést a városvezetés engedélyezte s a kodori völgy felől részben temetőt jelöl ki számára. Templomuk nincs — gróf Kornis Zsigmond szentbenedeki fődecsúr, erdélyi kormányzó engedélyezte a templomépítést — amit a görögkatolikus románság 1799-ban épít fel Désen s ezáltal útát nyitott Kornis Zsigmond intézkedése (ami gazdasági érdekből pártolta a román sorsot) az szánt, hogy a református magyarság várost a katolikus jávára gyenritse) a románságunk Désre. A románság a kodori völgy és a Kakashegy táján telepl.

A zaidóságrol 1723-ból jön az első híradás — a 18. század közepén (pálinsárusítók, kereskedők) számuk kevés. 1857-ben Dés 4300 lakosából 122 zsidó, 1391-ben 7728-ra ugrik a polgárság lélekszáma, ebből már 1134 zsidó, 1910 év 11.430 lakosából 2176. Bizony orosz, kisorosz rétegről is emlékeznek az okiratok, ez azonban első-sőde emlékek.

A 16. század közepén a városi tanács tagjai mind cölhmeterek — ebből látszik — a 16. századbeli Dés zöme — iparos, 1557-ben említik a Varga-utcat — ami vágarkat tételez fel —, azaz csizmadiákat akik országos híre szereztek szert. Beszél egy régi irás a sarkantyút készítő lakatosokról. A városi lakosság jórésze a dési szószállítást végezte — nekik is volt önkük! Zsidó szószállító hajók úsztak a zsin Szamoson, onnan szekereken ment tovább a só. A tímárság a fejedelmek korában virágzik. A fazekasok Erdélyszerte híresek.

Szelőka László.

Hová mit vessünk?

Irta: Boros György.

Amilyen egyszerűnek tetszik a kérdés, éppen olyan nehéz megadni rá a helyes feleletet. Alapösszességben így áll a dolog, hogy mindannyúvát azt vessünk, ami ott a legnagyobb jövedelmet adja. Ez az érdeke a gazdának, de ez az érdeke az országnak is. Igen ám, de mi az, ami egy bizonyos helyen a legtöbb jövedelmet? Erre már nehezebb megadni a helytálló választ.

A székelykeresztúri unitárius téli gazdasági iskola Erdély minden részéből egybeegyűlt tanulóival tizenkét év óta számítgatjuk különböző gazdasági terményünk előállítás költségeit. A számításhoz szükséges adatokat részint a tanulók szolgáltatják, részint pedig a szaktanárok gyűjtötték össze tanulólagotogó falujárással alkalmával. Így ezek a számok mindenben megfelelnek. Ezek a számítások azt a megdöbbentő helyzetet tárják elénk, hogy a Székelyföldön bázával, árpával és kukoricával bevetett területek 25-40 %-án veszteséges a termés. Vagyis az elsorolt terményekkel bevetett minden 100 holdnak egyharmad része nemhogy nem jövedelmez semmit az őt megmunkáló gazdának, hanem még veszteséget okoz. A veszteséget két körülmény okozza. Az egyik az alacsony holdankénti termés, a másik pedig a túlmagas termelési költség. Az alacsony átlagtermést egyfelől az okozza, hogy az említett terményeket olyan helyekre is vetik, amelyek nem képesek megfelelő termést adni, mert termőtalajuk annyira meg van fagyva, le van kopva, hogy nem képesek a növények a szükséges tápanyagot és nedvességet nyújtani. A másik ok a nem megfelelő trágyázás. Gyakori eset, hogy nagy asztrágok nagy kazel szalmát és kis szuszékoska szemet adnak, mert az egyoldalú nitrogén trágyázás, mit istállótrágya vagy kosarazás néven kap a föld, inkább szalmát tud nevelni, mint szemet. A termelési költség azért túlmagas, mert a búza jelentékeny része fekete ugabba kerül és két ösztendőt adójt és földhasznóbéért, meg egy sereg munkát kell, hogy megfizessen. Egy ez irányban végzett számításunk azt az eredményt mutatta, hogy a búza termelési költsége hét mázsa búza értékénél magasabb. Kérdem: hány hold nem termette meg a maga hét mázsa búzáját?

Az elsorolt bajokon nem egy könnyű segíteni. Lássuk tehát, mit

lehetno csinálni másféle növények termesével!

Ahol a több szempontból igényes búza, árpa, vagy kukorica nem termelhető haszonnal, több más növényt lehet eredményesen előállítani. Ilyenek a len. Sem tápanyagban sem nedvességben nem kíván sokat. Csupán arra igényes, hogy a föld ne legyen gyomos és legyen apróra megművelve. Ma ugyan szép jövedelmet ad. Egy másik növény a pasuly. Szárzabb, mézben nem szegény talajokon kiválóan jól terem. Biztosan értékesíthető. A lenese ugyancsak nagyobb területet érdemelne. Szükségének tartom felemlíteni a zabot. Egyik lényeges kiviteli terméke a Székelyföldnek. Kár, hogy a köztudata úgy ment át, hogy csak rossz földre érdemes zabot vetni. Nem így van az! Megfizeti a jó földet is. De ahol az igényesebb árpa vagy búza már nem jövedelmez, ott a zab még mindig jól fizet. Iskolák tantervében 10 évi átlagban a zab többet jövedelmezt, mint az őszbúza, pedig ez utóbbitól is 15 mázsan felül az átlagtermésünk. Ma a zabot így fizetik, mint a búzát. Szalmája, pelyvája értékesebb a búzáénál. Több figyelemben lenne részesítendő.

Az elkorpásodás ellen úgy védekeztünk legeredményesebben, ha az ilyen földet nem szántjuk, nem kapjuk. Vagyis, ha azt átalaktjuk kaszálónak vagy legelőnek. Erre a célra a mindennit megteremő szarvaskerap valamint a baltaeim és több megfelelő fűfajta áll a rendelkezésünkre. Az ezek segítségével átalaktandó kaszálók és legelők nagy mértékben kevesebbedett költséggel adják meg terméseiket. Igaz, hogy nem lesz ez a termés valami nagy, de a költségeket bizonyosan fedezni fogják, sőt még valamelyes tiszta jövedelmet is hoznak. Az így begyepesített területek természetjeit kosarazással és mltárgyázással kellésképpen biztosítani lehet. Ez a helyzet nagy előnyt jelent a gazda számára. Az egyik az, hogy nem kell a legteresebb földjeit évente megművelje és rendszeresen istállótrágyázza s mégis jó takarmányt kap onnan. A másik előny az, hogy a felszabaduló igeazó és istálló trágya segítségével megfelelően emelni lehet a többi szántó átlagtermését és így jövedelmét is.

A veszteséges területek egy másik kihatásos módja fásítás útján történhet meg. Vannak helyek,

ahol gyümölcsösöt lehet létesíteni. Ha többen, összefüggő nagyobb területen, egysegen telepítenek gyümölcsfákat, mindjárt kihatásos hatják a közös pástrolás, a védekezés és a nagyban értékesítés elnyeit. A legkülönbözöb lehetőségek állanak fent ezen a téren. Először ha utalok az Erdélyszerte híres sáskói, küsmödi, szolomaki oszeszanysekre, az énlaki dióra, a Nyírkő Gyagy vize menti híres téli almárisb.

Nem megvetendő jövedelmeket lehet elérni az elkorpásodott terület gazdasági fásítás útján. Kőriepnyak határára vagyott név vörösfenyő (Larix Europaea) ültetvények vannak. Étdélen termő szelidgyeasnyenyé fákat láttam így helyeken. Kiválóan hasznos fájuk ezen területeknek az akác.

Hogy a fásításnak a faanyag mellett a termésen kívül még milyen előnyei vannak az nem tartozik a cikk kereteibe, de ezek az előnyök sem megvetendő.

Ömiltől előfizetnje van egy japán újságnal

Japán lakossága nagyon szeret olvasni, a legnépszerűbb szórakoztató újság az újságolvasás. A legkevesebb embernek is van egy állandó napilapja, amit nem kézbesítenek lakására, hanem saját maga megy érte az elosztóhoz, ahol hosszú sorokban állnak az előfizetők és mindenki türelmesen várakozik, míg reá kerül a sor s amint megkapja újságját, félreáll és nyomban olvasni kezd. Az egyik onzakai napilap körkéréséből kiderült, hogy a lapot naponként huszonötmillió ember olvassa, körülötte ömiltől előfizető. A lapkiadó vállalatnak egyébként saját repülőgépe van és ezzel szállítja a lapot az ország minden részébe. A gyors hírszolgálatot nemcsak a tudósítók látják el, hanem a lapvállalatok betanított posztalombjai is. Ezek éjjel-nappal ott röpködnek az újsápalota tetőtérassza körül és külön gondozójuk is van. Japánban az emberek a napot teázással és újságolvasással kezdik és végzik. Mióta háború van, az újságolvasók száma megcsokorozódott, a nagyobb lapok napközben kétszer is megjelennek. A japán lapok hírszolgálatba a legelőkeletesebb a világon, a fontosabb eseményeket megtörténtük után néhány órával már az olvasókörömség tudomására hozzák.

Mihály lovat akar

Írta: BIBÓ LAJOS

I.

Az ég fehéren fázott és a súlyos fény elterülő egy helyben reszketés, a homok felett. A föld megadmozdva, kitégett gyűjve és a porrá esedező rüggével nem lélegzett több és a süket levegő szákrász magasságában a delelő nap vigyázta az ég csendét. A görögök, a földhanyások és a fábólbevező kanális felett nem mozdult a levegő, a partokon cincindélük legelészték, a vakondtúráskor göröngyei között futók és katicabogarak kísültek és a magasságban egy magányos kútdágas roskadozott. Szél nem járt és a pusztá, egy meghasadt roppant hárfá kristályokra tört zengészt ringatva, auguszus lángoló dalát énekelte a mindenségnek.

A kanális szájánál, korcába fogva, lehajtott fejekkel lovak böbbskoltak, tómpa állg hallható rugósokkal döngözték szabályos időközökben a földet, vagy fűsályaos farkukkal a hátukról és nyakukról felszálló legyek után. A part alatt, elől, ahol az asz meredek oldalát vágott a kúbnakn alsóruva, a kisebb görögök között emberek mozogtak és hallatszott a talicska nyiszorgása. A deszkapallón birkalapos, szakállas férfi állott, lent pedig egy ember kalapát a talicska rájára a kopa élett. De a munka az élet, amely itt mozogott, dobogott és verjeztekezett, elveszett, elhalt és hang nélkül olvadt bele a forrásdába és a végtelonnek tűnő pusztába, amely eltkikadva és mélyén mégis szomjasan, lozább danolt a nappal.

II.

A harmadik hónapja kúbnakoltak. A kúbnak az árteréhez ért, csak éppen a szűlpé, meg két oldalát a töltéssel voltak hátra. A kevés beszédrel járó nehéz munka, amelynek végtelen egyhangóságában néma és tómpa türelmenél egyforma mélyen hallgatott ember és állat, elnyújtotta a perceket, a napot, az időt, amely ebben az idő, szinte megkövült nyárban, lomha, fájdalmas és üres lassúsággal cammogott a szeptember és az illatos szelek felé. Mihály talicskával vergődött, meg az asszonyval, vele együtt hagyta oda a várost a kordcsókál.

Az ember, Mihály, fülhézett a delelő napra, azután a lapátot nyíllal fölfelé beállította a talicskába hanyf földbe. Az asszony a nyakába akasztotta a cukorsárgából fűszelődő-

zott istrángot, nekifeszült. Mihály pedig emelve a nyaklóval előredült és megindultak a talicskával a homokos felé. A parton, lassú körforgással a kordék váltották egymást. Mihály fönt kiborította a földet.

— Hej! ... Olasz! ... — kiáltott a szakállas a pallón.

Mihály a hang irányába nézett.

— Gyerünk csak! — ismételte amaz és maga is elindult.

Az ember kibújt a nyaklól alól és bevarra a szakállast.

— Itt vagyok! — mondta, ahogy az odáért.

A mérnök intett:

— Gyérjék kend!

Mihály kifújta az orrát és a felkötött gatyján hátrább igaztva a osomót, elébe lépett.

— Meggondoltam — mondta a mérnök és megvakarta a szakállát, — hát nem bánom ...

Mihály nem szólt, de előntötte a belső meleg. A kordék, a Tápai kordéjáról volt szó, amely tegnap óta gazdátlanul állt, mivelhogy a ló a nagy fáradtságától, meg az öregsegtől megdőglött.

— Hátha már ketten vannak, keressek többet — folytatta a mérnök —, nem bánom, hanem aztán, ha baj lesz, ne én legyek az oka.

Mihály kézbe fogva leeresztette a kalapot.

Megkösönöm ... — szólt és hirtelen szippantott az orrán.

A mérnök elindult.

— Reggel kezdhetsz kend, aztán úgy számolunk.

Mihály föltette a kalapot. Visszafordult, szó nélkül fogta a talicskát. Lent a harmadik ásónyomnál megállt.

— Asszonta, — nézett az asszonyra — nem bánnya ... Ha más úgy is ketten vagyunk ...

Az asszonyban főrebbent az öröm.

— Asszonta?

— Assz.

A harmadik fordulónál Mihály hátravolta a kalapot és fűtjűlni kezdett. Az asszony szíve fölött galambok röpöködtek és úgy tetszett neki, hogy a mezőn, amely ide létszott, ezer egybeolvadt hang érekel. Azután hirtelen számolni kezdett. Hat hétig bizonyosan maradtak még, az pedig negyvenkét nap, ugyanannyi kúbn és legelőbb harminc pengő. Huszonnyolc és harminckettő között ingadozott és arra a gondolatra, hogy még több is lehet, a szíve hangosan kezdett verni.

— Mennyit gondolt kend? — dult az emberhez.

Mihály már tegnap óta számolt mindent összevetve, harmincforintot gondolt külön, a korát.

— Ha nem esik, hát akkor minckettő, harmincnyégy ...

Az asszony nekibeszéltette megfeszítette a lábát a hajlón.

Másnap Mihály a kordé elé állt, húzta estig. Az asszony tola, v segített a lapátolásnál. Pél ha kal tejezték a tegnapi. Mi egésze számított, dehat az első baj volt a kordéval, nem ismá meg a játékat. Vidáman ébredt halálos fáradtsággal ültek le este tíz mellé. Másfél kúbnál ma a vitte többre és ez megriasztott. Nem jól számolt talán? Utána gondolt a dolgoknak. Hm ... Eddé ak bizonyosan fáradtabban ásott.

Reggel köhögött a mintha százezerit volna a hátában. Száraz tegegye volt, hát a dolog nem gyom agasztotta. Dáben olyan gyors szárazsággal törtt a nap, ha a kulacsot harmadszor is megmáttette.

— Próbálnám már én is ... bátorkodott az asszony.

Mihály meghökkenett:

— Té! ...

Az asszony ránézett:

— Nem néhez, kend mög áll legalább pihen.

Este lélték a tűz mellé. Az utó láng is ellobbant és az ég egyike tisztult tengerének pontjais közt feltűnt az esti csillag. A magas oszond szitált és a föld tüklen felhajtott a csillagok felé. Valóan kán ádvarosított és az ismerős ék után nyitott a levegőben, amely gondolatok szálltak és halkán fölértek az elhagyott eperjűs áll. Mihály a padot, majd a szomszéd kerítést látta ... A gyerek az ártban felült és kacagott a kutyá. Az állat léhegett és hátrahajolva leste, hogy mikor kaphat a jűt gyerekekhez. De a gyomra hirtelen megkönynyült és a beisen hideg telordozott föl. Ha félkübnél nem sz többre, küsz forintra sem sz máhatt.

Mellette valaki ádsított.

Az asszony már felült, darab vart, azután leheveredett mellé, göncöl a feje fölött állt, mikor aludt.

Másnap félidőre végzett az el kúbnál. Ugy érezte, hogy a tüde mozog, veri két oldalát a bordáival a teste jobban elnehezült. Két nap

és, akkor aztán az asszony nem
tovább, bedől a két rúd közé.

— Nocsak! — mondta Mihály és
állt az asszony előtt.

— fogja a rudat.

— Ecór! na! ... Hadd próbálom!

Mihály köhintett.

— Így teit el a nap, a tizedik, de az
este nem adott csak két kubilka
betét. Mihály a korát mellett ha-
d és most látta először tisztán a
szereket, meg a lovakat, a halálo-
s tampa munkát és úgy rémlett
na, hogy valami különös vigasztá-
s és céltalanság nehezedik kö-
zött a földre. Egyszerre törpének,
szétteljen jéregnek érezte magát és
a a reménytelen, végnélküli, halá-
los harc, amelyeket itt folytatott a
földdel, amely mint egyetlen darab
verszemét hordta magán őket, a lo-
vakat, a kordékat, munkájukat és
még észrevétlenül elmuló életüket,
szél a rázuhán gondolatokkal egyszer-
re kietlen pusztává hervasztott min-
den a lelkekben.

— Az asszony a két rúd között előre-
örnyedve, zihálva húzta a kordét.

— János a tarkójára nézett, ritka,
aló hajára és látta, hogy a sovány
át jobb lapockáján eleven sebet dör-
sölt a kötél.

— Ha siet, már mint ő — jutott át
áya — csig a két kukik bizony.

Akkor, ha nem is harmincegy, de
varminalak csak tőbbed át a hátra-
elő idő, emyi peaz pedig elég lesz
árhöz, amit akar.

— Az asszony megbottolt.

— Negyvenet viszont — jüste to-
vább gondolatait — szóval ezért az
áért, ha korábban nem is, az ősi
vadászon alkalmas ló is akad. Tavóy
harmincnyolca hagytak egyet, s in-
te erőltették. Csak a munka tartana
tovább, vagy a napok ne volnának
ilyen rövidök...

— Az asszony futtatott és hirtelen
megállt.

Mihályban zuhogott az erő. Ab-
ban a vad sietésben, amellyel gon-
dolataiban rohant a negyven, a ló és
saját győri akarását érezte, valami
horkant benne és a kötéllel dühö-
dten előrevágott:

— Ne, tee...! — ordította és szét-
vetett lábál oladott állt.

— Az asszonyt sovány, agyonkínzott,
nyomorított hátán érte az ülés és a
száraz bőrön átserkent a vér. Sikol-
tott és hátradőbbsen az ember ar-
cába meredt.

Mihály feleszmélt.

A szívében a vad akarat hábor-
gott, a nyomorúság, a beteg harré
egész felzúduló sennyes tengere és
úgy érezte, hogy a kezében korbas
van, rettenetes léptei alatt pedig dü-
börög a föld. Szó nélkül lebillentette
a kordét.

Az agyagos homok puffanva for-
dult a földre.

III.

Este kiváztta a hideg, de nem szőtt
az asszonyak, mert látta, hogy az
arcán harazdát mosott a könny. Ha-
ngát fekiút és nézte a csillagokat,
amelyek a magasban halgttak és
éjjeli féle lemosolygáltak a földre. A
gyermekkorra jutott ezébe és úgy
rémlett, mintha a közelben arató
lénynek énekelnének. Nyomban rá
hús szél húzott el az arca előtt és
érezte a learatott galonra és a szá-
radó szóna illata. Felemelkedett és
óvatosan körülnézett. Az asszony
nyelőn álomban pihent és a parton a
fűhomokot neszett. Négykézlés óva-
atosan előremászott és a pallóhoz ér-
ve lehaltat a kubilka. Mire a fias-
tyúk át került a keleti égboltra, há-
rom ásonymnyit föltallesházott a
partra. Akkor visszalopodakozott és
aludt félkelestig.

A második héten már sem fárada-
ságot, sem fájdalmat nem érzett.

Néha negyed kubitot is fölhorodott
éjszakánként és úgy számolta, hogy
úgy tizenkét forintnál tart. A harna-
dúk hétre árnyékká fogyott, azért
mégis könnyűnek érezte magát és
jobbiban bírta a munkát, mint azelőtt.

Elhagyta a köhögés is és a vér most
már csöndes szívárgással indult a
tüdőjébe.

Ezen a napon a kordék már nem
dőlögtek és a mérnök harmadnagya-
val érkezett vissza. A szilipél áll-
tak és németül beszéltek. Este a mér-
nök azt mondta, hogy előbb fizet, az-
után áldomás lesz, holnap pedig min-
denki mehet haza, a kanadís elké-
szült.

Mihály negyvenkét forintot kapott
küzön.

Alkonyathor Szijjártó megál-
totta:

— Hát — mondja — ha akarod,
ötvén, aztán lögyön a tiéd...

Mihály szédült:

— Negyvenet se ér...

Szijjártó köhintett:

— Értés, oszt tégöd bizonyosan ki-
szógál.

Mihály a kordét látta maga előtt,
meg a lovat, amint az asszony nézi.

— Lóhet... — mondta és a hang-
ja rémlett. — Amyi, azt se több,
se kevesebb... — tette hozzá.

Szijjártó a földet vizsgálta:

— Na — vetette föl a fejét —
hát...

A két kéz előrenyúlt és hirtelen
összetalálkozott. Mihály széthúzta a
zaskó száját és olvasott:

— Negyven...! — fejezte be.

Egész éjjel nem aludt és napfö-
kelté előtt talpon volt. Szijjártó ép-

pen vezette a lovat. Mihály megszo-
vitotta az istrángot.

— Hát isten álgyon mög... —
mondta Szijjártó.

— Isten — köszönt Mihály,
azután az asszony fél fordult, akit
éppen ébredezett. Az ember arcába
nézett és minden megértett. Szem-
zeit előntötte a könny és gyerme-
kes, nagy zokogással két tenyerébe
hajította a fejét.

Az iton az ember vezette a lovat
és két napig a többiekkel haladtak.

Akkor, este, Mihály azt mondta,
hogy fölfekszik a kordéba, mert fá-
radt. Az élel már rég elkülbítottá-
bólle, a ló, meg az asszony tartották
benné a lelket. A szíve alatt egy nagy
mélynyű ló pihent és a közepén, az
üvegpalota előtt halott kisfia jüt-
szott a kutyával.

— Az éj zengett és az út mellett
szeptember esüst harmatától ázott a
mező.

Mihály behunyta a szemét.

— Júlis — szólt és megbnt föl-
nézett. Az asszony megállította a lo-
vat és hátra ment, hogy megigazítsa
az emberen a subát.

— Olyan csönd halgatott, hogy hat-
latszát a föld lélegzete.

Mihály az asszony tekintetét kö-
reeste. Amikor megtalálta, megpihen-
t és érezte, hogy a szívet angyalkezek
emelik.

— Mőglübtélek, Júlis... — mon-
ta és mosolygóra lehunyta szemét.

— Mihály... — sutogott az ass-
zony és megragadta az ember ke-
zét. — Mihály...! Mihály...! —
mondta mégegyszer.

Honem a h-lott nem felelt.

Júlis remegve az ember szájára
nézett. Darabig várt és ekkor letér-
delve, jennhangon mondta az imát.

Azután elter tve a subát, csöndes-
sen előrement és lehajta fejét meg-
indult a lóval harafelé...

Az ország legrégibb szarvasbörgyára

ŐZ-, SZARVAS-,

dámvadhöröket, kesztyű, ruhá-
zati, mosó- és bélesbőre, —
természetes szímben és színesen,
— egyéb vadbőröket szőrmé-
re való kikészítésre bér munkában
vagy felesben elvállal:

Mehlschmidt Gyula útlelt

vitéz

FEJÉR ANDRÁS

Finombörgyára Tatatóváros

Alapítva 1786.

EMKE POSTA

Újabb nagyszámú tagjelentkezés az Emkéből.

Az Emkéből továbbra is nagyszámúval történnek tagjelentkezések, illetve gyűjtések. Szilágyesenkerlyórt Orbán Ilona tanítónő 73 tagot küldött be. Nagyatlan Kőpeczy Géza ig.-tanító és Babos Ilona ig.-tanítónő 206 új tagot gyűjtöttek. Maréfalváról Kovács Dénes jelentett be 6 új tagot. Szászszendrőről Benedek Gyula ref. lelkész büzgökodásból 34, Szucsárdból Madaras Károly gyűjtéséből újabb 19, Kézdivölgy Fülöp Elemér unit. lelkész fardozásaitól részén 43, Alsószerénél Varga Mária tanító újabb 14 tagot, Kolozsváráról Kovács Ferenc ig.-tanító 16 új tagot jelentett be. A Bihar megyei Értéktörvényesen Radvány Mihály ig.-tanító gyűjtött 3 új tagot. A Kolozsváron székelő Szövetség Gazdasági és Hitelbiztoskelet központja alapító tagnak jelentkezett. Körösből Bánya Ferenc ref. lelkész küldött 35 új tagot, Óradnósfüzesről Csaterky János ref. lelkész toborzott 41 új Emke-tagot. Almásdmatom községben Tallós Elemér ig.-tanító 24 tagot gyűjtött, Borgóbesztercén Miklé Julia tanítónő 49, Óldásheszgyörgyön Haricska János ig.-tanító 36 új tagot. A közlést még folytatjuk.

Könyvtárküldésünk.

Újabbban a Szolnok-Doboka Óradnósfüzesre küldöttünk könyvtár Csaterky János könyvtárkezelőnek, ugyancsak ebbe a megyébe Kisbábokba községbe Papp Árpád könyvtárkezelőhöz. Beszterce-Naszód megyei Magura községbe pedig Szép Jenő ig.-tanító könyvtárkezelő kezéhez.

Könyvtárkiegészítést juttattunk Kisbábok Molnár István könyvtárkezelőhöz.

Ajándékfizeteket osztottunk ki Móra, Alsószerén, Magyarlapus, Bodonút községbe, a Lombi-tetőn a Vitézi Tábor részvevőinek és iskolai jutalmukörnyel: gyánat.

Könyvtárértékelést küldöttünk végül Galgoly községbe Szűke István áll. tanító könyvtárkezelő kezéhez.

Zenei népfőiskolánk.

Az Emke zenei népfőiskolája tovább folytatja a múlt évben megkezdett értékes és zenevelői szempontból nagyjelentőségű munkáját. Az utóbbi hetekben Bárdos Lajos, a budapesti Zene-művészeti Főiskola tartott előadást az egyházi zenék új irányáról, majd dr. Molnár Imre, budapesti Zeneművészeti Főiskola tanár előadására került sor. Molnár Imre, a magyar népzene újabb fejlődését ismertette és ennek során a régi és újabb népdalok

egész sorozatát énekelte el. A műsort nagyszerűen egészítette ki M. Hiv. Sárinak, az ismert nevű zongoraművésznek szereplése, aki Liszt Ferenc legszebb szerzeményeit játszotta el.

A legutóbbi Zenei népfőiskolai előadásunk alkalmával dr. Bartha Dénes kiváló zenekutató és zeneszerző szerepelt, aki a legnagyobb zeneszerzők egyikéről, Beethovenről adott értékes összefoglalást, majd Zádor Dező, a kolozsvári Zenekonzervatórium tanára játszott érett művészetet Beethoven legalkalmasabb szerzeményéből, a Zenei Népfőiskolánk tevékenységének szakember megállapítása szerint valószínűleg úttörő munkát jelent.

Újabb kiszállásaink.

Népművelési szerelvényünk március 14-én Magyarlapuson és Magyarlapus községéket látogatta meg. A műsorban hanglemek, filmek, közös ének és előadások szerepeltek. Kiss Károly tanfelügyelő március 15-ike jelentőségéről, Walter Gyula a magyar költészekről beszélt, Kovács Pál, népműv. titkár pedig az egyes filmekhez adott magyarázatot. A magyarlapusai kiszállás során Nemes Dező ref. lelkész, az Emke-fldk helyi elnöke üdvözölte a kiküldötteket és köszönte meg a kiszállást. Magyarlapuson az asszonyok és iskolás gyermekek számára filmvetítés, hanglemek és rövid előadás volt, amikor Walter Gyula március 15-ikéről beszélt. Kovács Pál, vm. népműv. titkár film-magyarázatokkal szolgált. Kiss Károly tanfelügyelő pedig zárszavakat mondott. Amíg a filmelőadás tartott, a férfiakkal egy másik helyiségbe mentünk, ahol Ady László, ref. lelkész üdvözölte a megjelenteket, Kiss Károly a magyarság helytállásáról adott elő általános helyzetjelentést nyújtva, míg Walter Gyula a magyarság hivatásáról szól. Az előadást Ady László zárszavai rekesztették be.

Márc. 15-én Gyerővásárhelyen, Váralmás és Középlakon volt kiszállás. Gyerővásárhelyen a márc. 15-iki ünnepekbe kapcsolódottunk bele. Az iskolás gyermekek részére rendezett filmelőadás során Kovács Pál beszélt, a felnőttek részére pedig Kovács titkár magyarságainal kiegészítve, filmvetítés volt. A vetített képek előadás közben egy másik teremben nemzetvédelmi előadást tartottunk, ahol Walter titkár a március 15-ike jelentőségéről emlékeztet meg. Kiss Károly a magyarság mai helyzetéről és helytállásának szükségességéről beszélt. Az előadás elején és végén Bogdán István ref. lelkész méltatta a nap jelentőségét és köszönte meg a kiszállást. Váralmásban a márc. 15-iki ünnepek során tartott előadásunkon hanglemek, közös ének, iskolás gyermekek szavalatai és énekszámai egészítették ki a film,

hanglemek és előadás műsort. Előadók voltak Walter Gyula, Kiss Károly és Kovács Pál. A kiküldötteket Májay Gedeon üdvözölte.

Az ünnepeket mindenütt a Magyar Hírszege vezette be és a Himnusz közös éneklése rekesztette be.

A kiszállások sikereit Nemes Dező, Ady László, Bogdán István ref. lelkészek, Zöld Gábor, György Aladár, Májay Gedeon ig.-tanítók és Perényi Váralmás gyűjtéséről büszkölődtek. Az újabb kiszállásokról anyaggyűjtés miatt később emlékezünk meg. Megemlítjük azonban, hogy dr. Szűke Ödön, az Emke Zln. osztályának előadója Nagyszombat és Debrecenben tartott az Emke kulturális és nemzetvédelmi munkájáról előadásokat.

Újabb főiskolaküldések.

Borgóbeszterce, Beszterce-Naszód m., 1943. okt. 15. Elnök: Oriskó László vez. jegyző, alelnök: Farkas Sándor főjegyző, titkár: Miklé Julia tanítónő, aki a pénztároságot is vállalta, ellenőr: Szőnyi Géza tanító, vál. tagok: Csizrovsky Ferenc tisztviselő és Bánhidyi Ferdinánd Máv. tisztviselő.

Almásdmatom, Szolnok-Doboka m., 1943. nov. 14. Elnök: Székely Dániel ref. lelkész, alelnök: Demeter János, titkár: Tallós Elemér igazgató, pénztáros: id. Máté István, ellenőr: Orbán István, vál. tagok: Muzzi János, Viski István és András István.

Kérő, Szolnok-Doboka m., 1943. dec. 26. Elnök: Bánya Ferenc ref. lelkész, alelnök: Major István tanító, titkár: Kiss József, pénztáros: Lénárd István, ellenőr: Kántor György, vál. tagok: Kántor László, Török Sándor, Ince Ferenc, Horváth János, Majoráné B. Ilona tanítónő és B. Kovács Margit.

Fejérvár, Kolozs m., 1943. nov. 21. Elnök: Adorján István ref. lelkész, titkár: Mészáros Elemér körjegyző, alelnök: Ifj. Szabó György földművelő, a többi tisztviselő később nyerne megválasztást.

Óláhézenygyörgy, Beszterce-Naszód m., 1944. jan. 30. Elnök: Póka László, alelnök: Szilágyi Gyula szűzadó, titkár: Haricska János ig.-tanító, pénztáros: Mészáros András, ellenőr: Potyó Ferenc s. jegyző, vál. tagok: Halász Sándor gépalkotó, Balogh Miklós és Kolozsvári József szűzadó.

A közlést még folytatjuk. (—)

A „Magyar Nép“

az erdélyi falu magyarságáért, tehát érted is küzd!

*

Küldd be az előfizetési díjat és jelentsd meg az új előfizetőt!

eren a faluban

OLVASOINK ROVATA

alakjától elsötétült az üvegajtó,
saj mély hangja betöltötte a szor-
sorsán villan a tekintete. Hely-
nóiom. Leül.

kérése volna. Cipője a sok gya-
mon felmondta a szolgálatot, ad-
ki egy cipőt.

rossz. Még szerenese, hogy
létkabátot kér, mert az sincs

rozott mordulattal rámutat a
ura: Ez a cipő éppen jó lesz neki.
arba vagyok. Nekem is csak ez
y téli cipőm van, de talán a gu-
móm...

szóni, a gumicsizma nem kell.
enne a lába és minden követ
a talpa. Az kell, ami a lábamon

mutatja elnyúlt cipőjét, nézem
ebben nem mehet tovább.

tagadás, az bizony enni kér.
ről jut eszébe, hogy meghívhat-
ebéde.

eglvom.
szóni, de van egy kikötése, csak
marad, ha kolbászos bablevest
az ebéd.

kolbász felől aggályaim vannak,
a mi kolbászuk még az olban
g, de talán a bablevest sikerül.
sincs szerenése, kőménymagos le-
készül.

szóni, a kőménymaglevest már
mekkorában utálta. Széjjelnéz a
ában, majd visszajön.
Legyen szerencém.

Amegy a tanítóhoz. Ott ajánlatot
enek egy pár félcipő erejéig.
szóni, a félcipőt nem szereti, fel-
a sarkát.

Az ebédei a tanító felesége sem ta-
ta el.
Kijön az iskola udvaráról, beleszi-
atol a levegőbe és meggy egyeneen
ótró udvarába.

A blróné bablevest főzött kolbász-
ul.
Leül és megeszik négy tál levest.
A blróné ott áll a háta megitt és a
hanyeg folynak. Embert így enni még
im időtt.

Ebéd után visszajött és ájult roha-
tot intézett a cipők ellen.
A rohamot a gumicsizmával vertem
szára.
Közönt, most sem kell. Különb
gumiszaga van.
Alvásra nem marad, közönt, vár-
k a szomszéd faluban.
Talán némi útiköltséget...
Megvetéssel legyint. Nem kell. Utát-
a pénz, de még sohasincs rá szük-
sége. Meg tud élni pénz nélkül.
A falu északi végén távozott. Alak-
it hamar elngelte a decemberi köd.
A kutyák sókály ugattak utána.
Idegen járt a faluban...

HORVÁTH ZOLTÁN

A tó tavaszi éneke

Be jó is volt,
míg jég fődött:
csend jég alatt
és jég fölött,
nagy halgatás volt
mindenütt —
Ma minden kis nesz
szíven üt.

Hő s jégtakarla
volt a part
és engem is
nagy jég takar,
vastag páncélos,
szürke jég,
kőzömbs, mint a
téli ég.

Nem bántott semmi
bántalom,
nem ártott semmi
ártalom:
A szél a jégen
elszaladt,
nem hozott fel
a jég alatt.

A kő a jégen
fennakadt,
nem ütött meg
a jég alatt.
Áldott, kit ly
nagy csend fődött,
csend jég alatt
és jég fölött.

Elment a jég
ja, mindenütt
s ma minden kis zaj
szíven üt —
vagyok mezitlen
kék eiem
és testem-lelkem
védtelen.

Belértekint
a cipruság,
borzol a szél,
szomorúság,
a nap is bennem
sistereg,
követ dobál
a kisgyerek.

Ma minden bennem
él, mulat,
a pillanatot,
a hangulat
s akár hiszik,
vagy nem hiszik,
minden madár befémlelik.

Fáj az eső
a szép idő
a surranó
szitakötő,
minden szav
és fülkavar
és minden csupa
szórvár.

Ha csillagoktól
csillagok,
vagy elbujtak,
a csillagok,
egyszere fáj már
estétől
minden, mi sok-sok
este fáj.

Ó, emberek,
nem alhatok!
Fájdalmam a
fájdalmam,
itt tükrözik
keresztetek
és borzadok
és reszketek.

OSIDA JENŐ

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapítva: 1899.
Magyarország egyedüli állami érdekeltéző, szimmagyar
biztosító szövetkezete.
Kartelen kívül!
A biztosítás minden ágával foglalkozik igen előnyös
díj- és feltételek mellett. Vezet. fő- és helyképviseltek
minden városban és községben

Vezérképviselőségek Erdély területén:
Kolozsvár, Horthy-út 6,
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 28 sz.

A karakul tenyésztése

Ma már nem lehet okvetetlenkedésnek nevezni azoknak a tenyésztőknek a munkáját, akik a tenyészbunda anyagát szolgáltató karakul birkát tenyésztik. Hiszen ez a birkafajta igen jól megéli a magyar pusztaikon is, sőt Erdély fennsíkja is jó otthona.

A karakul Aászia szülőtte. Karakorumban, Turkesztánban otthonos. Mint puszta juh, igen igénytelen. Testalkata a rackáéra emlékeztet. Lába aránylag hosszú, fara csapott. Feje hosszú, keskeny, száraz, mint az ugyancsak puszta arab lóé. Az orránya domboru. (Igazi kosfeje van). Füle nagy és lógó, vagy kicsiny és felálló. De akad fülkagyló nélküli törzs is. Jellemző a karakulra a széles faroktű és a fark erős törése. Az anyák 40—50, a kosok 60—70 kilós súlyt is elérnek. Tejtermelése a báránytejen kívül 30—40 liter egy évben. Vagyis elég kevés. Az anyák 2—3 kilo, a kosok 3—4 kilo sötét-szürke, vagy vöröses szürke gyapjút adnak. A gyapjú „E” osztályosú, vagyis csak szőnyeg, durva pokróc készítésére alkalmas.

A karakul nagy értéke, hogy báránya adja 8—10 napos koráig az annyira becses „asztrakkian”, „karakul”, „perzsián” vagy „breitschwanz” bunda nyersanyagát, amit a pénzes közönség annyira kedvel. Az újszülött bárány testét ugyanis selyemfényű babosán, borsószérien, vagy hen-

geresen összesodródott, rugalmas szálcsomók fedik. Az újszülött bárányoknak körülbelül 80 százaléka fekete, 15 százaléka szürke, 4 százaléka sárgás barna és nagyon kevés fehér. Pontos a szín élénk volta. Ez akkor tapasztalható, ha a szálak elég szorosan fekszenek egymás mellett. Fontos ezenkívül, hogy a szálcsomók egyenesen rajzolódjanak s egyformán magasan legyenek a bőr felszínétől.

Egész Európában jól lehet a karakul tenyészteti, különösen pedig hazánkban. Nem igényesebb semelyik hazai juhnál. Ezért kereszteni szokták az európai fajtákkal. Megfelelő eredményt azonban rendszerint csak a 4—5. nemzedéknél érnek el.

Szár anyának rendszerint 90 báránya van. Ebből 30—40 bárány a tenyészanyag pótlására kell. Tehát 50—60 adhat prémet. (Erdemes itt megemlíteni, hogy sehol sem vágják le az anyákat, hogy a méhülkől vegyék ki a prémet való bárányt, mert ennek a szürke 8—10 napos koráig zártan gondörödik s csak később bomlik ki.

A karakul gazdaságossága attól függ, mi az ára a merinó gyapjának s mi a karakul prémek. Ha a karakul anyák gyapja s a bárányok préme többet ér a piacon, mint például a merinó juhok több és finomabb gyapja, akkor a karakul érdemes tenyészteni. Valószínűleg ez az eset következik be a háború után néhány évvel.

A spárga termesztése

A spárga termesztésének igen fontos tényezője a talaj minősége, fekvése és a spárgatelep elkészítése. A lazább földet szereti, lapályosabb, lehetőleg északrafó védett helyet választunk neki, hol az őt termeljük. Ha ilyen helyre ültetünk spárgát, akkor 1—2 héttel mindig előbb lesz termésünk, mint teljesen védetlen helyen.

A talajt úgy készítjük el, hogy a területet 80—100 cm mélyen megforgatjuk. Forgatás közben trágyázni is kell. Körülbelül 4—5 réteg trágya szükséges, mire 1 métert átforgatunk. Azért kíván ilyen bő trágyázást, mert a spárga rendszerint 15—20 évig marad egy helyben. Ha a föld elkészítésével készen vagyunk, következik az ültetés, melyet legjobb március vagy április hónapban végeznünk, illetve ültetni. Mivel nagyban való termesztésnél a spárga takaróval való takarítása igen költséges, azért úgy ültetjük, hogy földdel takarjuk be. Ültetése úgy történik, hogy kijelöljük a sor-

kat és 1 méter távolságra 25—30 cm mély barázdtát ásunk.

Ebbe a barázdába rakjuk a spárga palántát 40—50 cm. távolságra egymástól és csak 10—15 cm földet rakunk rá. Többet nem szabad, mert különben elfojtjuk a palántát. A következő évben a barázdtát félig, a harmadik év tavaszán pedig egészen be-

**Tanít
Tudósít
Tájékoztat
Szóráhozást hoz**

minden héten
évi 10 pengőért a

MAGYAR NÉP

temetjük. Ültetésre csak 1—2 palánta a legjobb. Harmadik évig amikor tavasszal a spárga kezd kilenni a földből, az egész sort 25—30 magasan bukhát módjára feltöltjük, hogy a spárgások teljesen a föld alatt fejlődjenek. Amikor előbb a földből is előbbjárnak, csak akkor juk azokat, mert különben a nagy meleg megöliüve kesernyés ízűek lesznek. A szedést késsel vagy kitérésel kezdjük júniusig eszközöljük.

Rendes gondozása kapátás és tápotgatásból áll. Ősszel, amikor már száraz is a föld, a szarát a földbe fölött levágjuk, rakásra hordva égetjük, a bukhátát széthúzzuk, a trágyával megszórjuk s utána a közsöket fölássuk. A spárga rendszerint az ültetés harmadik évétől kezdve hozza a termést.

Ajánlatos: Hófeje, Braunschweig és Erfurti óriás.

Milyen összefüggéseket állapít meg a tudomány a válságok és születések között?

Válságos időkben mindig élénk lélekműzést mutat az emberiség szaporodása. A születések száma hirtelen apad és mintha a válság után csak nehezen érne el a régi szintet. Erdekös módon igazolják ezt a tételt a legelsőbb franczia statisztikai adatok, amelyek egy fontosabb válságsgazdai születési adatait tették vizsgálat tárgyává.

Franciaországban 1847-ben, 1857-ben, 1866-ban, 1890-ben és 1907-ben voltak az elmult száz év folyamán nagyobb válságghullámok. A franczia statisztika adatai szerint ezekben a évekbén, valamint az előttiük levő 4 utának következő egy-két esztendőben erősen apadt a születések száma és csak a javuló életszín, a jóvedelem növekedése eredményezett újabb születési emelkedést.

A mult század közepének születési átlaga 27,3 ezrelék, ami alacsonyosság folytán szinte egyedül áll a század statisztikájában. Ebben a rendkívül alacsony születési átlagban kereshető a franciországi események igazi oka. Ezt a szímot feljavalja ugyan az egészségügyi védelem, amely mindenekelőtt a halálozási arányszámot nyújtja le, ez a védekezés azonban másodlagos jellegű. A nemzetpolitika legnagyobb feladata ennek az arányszámnak javítása és a halálozási arányszám leszorítása, mert a népesség csökkenését jelzik ezek a számok. Magyarország évi születési átlaga is sajnosan közeledik a franciországi multszázadbeli átlaghoz.

amilliók orvossága

A KININ REGÉNYE

afforó évő valamennyi frontján a malaria a katona legfélelmetesebb veszélye. Így például a Csendes-óceán déli részén egy sebesült katona két malária-beteg esik. Az egyik a cinchonin és a plasmochin nevű új szintetikus gyógyszerek ellenére is minden továbbira is nélkülözhetetlen a malária gyógyítására.

Mikor a japánok elfoglalták Jáva elválták az amerikai hadsereg kórházait. Wallace alelnök, a hadsági hadviselés akkori főnöke, nem intézkedett, hogy bárhonnan is meg lehetne szerezni kell cinchonin, a kinyújtás nyersanyaga.

A parancs végrehajtásának érdekében kalandregénye 1942 márciusában kezdődött a Batán-félsziget egyik tábori kórházában. Itt feküdt egy magyar maláriás Arthur F. Fisher orvos, a hírszerző csoport tisztje. Tábornyúl szenvedésében egyre csak elmélyült könyörgött az ápolóknak, hogy azonban csak a szűkre szabott napi adag tudta adni.

— Nem tudok többet adni, ezres, kinin-készítmény kezd kifogygni, egyre több a maláriás betegünk.

Fisher ezreses gúnyos mosollyal vette tudomásul a közlést. Lám, az emberek fő igazolták. Húsz év óta arcolt a Fülöp-szigetek vezetőivel a washingtoni hatóságoknál, hogy ezeselek be amerikai területen a kinin-termesztést. Nem sikerült ennek ontosságáról a hatóságokat meggyőznie s íme, most

amiatt pusztul el majd sok ezer amerikai katona,

kötők ő maga is.

Fisher ezredet súlyos betegen is csak ez a probléma izgatta. Meg akarta menteni, ami még menthető. Lázasan, reszkető kézzel levelet írt Wainwright tábornoknak és közölte vele, hogy évek előtt, mint a Fülöp-szigetek erőfeszítésségének főnöke, kísérletképpen cinchona-fákat ültetett Mindanao szigeten, körülbelül 1000 kilométerre Batánról délre. Ha ő odautazhatna, porrá őrlhetné a kinyújtást és elfőli a porból fűvet készíthetnének a maláriában szenvedők gyógyítására.

Wainwright tábornok, amint a levelet megkapta, felkereste Fisher-t. Sűrűsége volt kininre, mert volt olyan kóreléke, amelyben a katonák 85 százaléka lábteleg volt. Fisher ajánlkozott, hogy repülőgépre emelje Mindanao. Rendelkezésre bocsátották az egyetlen rendelkezés-

re álló, régi típusú utasszállító gépet: hadigépet nem adhattak, ez se mulkhatatlan súlyosság volt. Fisher tehát két pilótával nekivágott az útnak az ócska gépen, amely óránként mindössze 140 kilométert tudott repülni. Szigetéről-szigetre repültek, ahol csak lehetett, vértett völgyek, mélyen haladtak, nehogy japán repülőket szembe él kerüljenek, ami biztos pusztulást jelentett volna.

Fisher annyira megviselt az utazás, hogy Mindanaóban rögtön ágyba kellett feküdnie. De mindez nem akadályozta meg a munkában. Azonnal betegágyához hívatta régi munkatársait erdőszelvényeit és ismertette tervét a cinchonakéreg összegyűjtésére.

Fisher 1921-ben kezdett érdeklődni a kinin iránt. A Fülöp-szigeteken borzalmasan pusztított a malária, a bennszülöttek nem tudták megfizetni a drága kinint és ezrelék haltak bele ebbe a betegségbe. A világleg kininszükségletét legnagyobb részben Jáva produkálta és a hollandok, hogy az árakat magasan tartassák, bő termés idején

a felesleget inkább elégették,

de olesón nem adtak kinint. Fisher elhatározta, hogy a Fülöp-szigetek számára saját kinint szerez.

De a hollandoktól nem lehetett semmi pénzért magot kapni. A véletlen segített Fishernek. 1922-ben megismerkedett egy holland tevéstől, aki pénzavárba jutott és ezért 4000 hollandi forintért eladott egy csomag magot. Fisher konzervdobozba rejtette a drága szákmányt és egy hajóskapitánnyal csempészette ki a magot Jáváról.

A cinchona termelése nem volt könnyű. A drága magok felét gombák támadták meg és megakasztották a növekedést. Az egészséges magok hajtásait hernyók pusztították, ezeket kézzel kellett elávolítani. A következő évben pedig olyan szárazság dűlt, hogy a növényeket kénytelenek voltak öntözni, nehogy kiszáradjanak.

Minden nehézség ellenére 1927-ben learatták az első cinchonahéjat, amelynek ugyanolyan magas kinin-tartalma volt, mint a javáinak. Csak jó terméseredmény után sikerült Fishernek rábírnai az USA kormányzatot, hogy rendezzenek be Manillában kísérleti gyárat a „totuquina” gyártására. Ez raffinatlan kinin-kivonat, amely nem bír a kész ki-

nin magas tisztasági fokával, azonban jó gyógyító hatása volt és feleannyiba került, mint a kinin. Ez a manilla gyár 1942-ben

a japánok kezébe került

és a Mindanao-szigeten lévő fák maradtak meg mindössze Fisher ezredes 20 éves küzdelméből, amelyet a kininért folytatott.

Es 20 év után Fisher lázas betegnek fektűt Mindanao, ahova azmal a feladattal küldték, hogy mentse meg ezeket a fákat. Régi munkatársait szétküldte héjat gyűjteni és a szákmányt egy kézi malomban őrlték meg. Olyan szorgalmasan dolgoztak meg, hogy 275 üres olajoskannát tudtak porrártott kininhéjjal megöltetni. Azt terveztek, hogy ezeket a kannákat hajón Batánba szállítsák.

1942 április 5-én értesítés érkezett Wainwright tábornoktól, hogy Batán több nem lehet már hajón megközelíteni. Utasította Fisher-t, hogy a porrártott héjból vonjon ki kinint Mindanao és ezt a kivonatot küldje repülőgépen Batánba.

Négy napja dolgozott, mikor megérkezett a rádióértesítés, hogy Batán elesett. Hiába dolgozott tovább — már nem volt ova szállítania a keszvevény készletét. Fisher tisztában volt a betegség veszélyével. Mindanao is hamarosan japán kézre kerül és ezzel elvesz az USA számára az a néhány cinchona-fa, amely pillanatnyilag még amerikai területen van. A kivonat elszállítására már nem lehetett gondolni, legfeljebb arra, hogy

egy maréknyi magot

mentsenek meg Amerikában való elültetésére. A hadvezetés úgy ovan fontosnak tartotta a magok megmentését, hogy bombázott küldött Fisherért és fontos csomagjáért.

Szakemberek később megvizsgálták a számitásba vehető területeket. Costaricában találtak meg a legmegfelelőbb helyet és 2800 holdnyi területet vásároltak meg kinintermesztési célokra.

A kinin-probléma nem szűnik majd meg a háborúval. Békében is óriási mennyiségű kininre lesz szükség, ha a világ maláriás részeit meg akarják szabadítani ettől a betegségtől. Kína szükséglete igénybe venné az egész háború előtti világtermelést, pedig sokkal többre van szükség. Indiában évente hárommillió ember hal meg maláriában és a maláriás megbetegedések száma évente 100 millióra becsül. Akármilyen mértékben fejlesztik is majd a két szintetikus gyógyszer, az atabrin és plasmochin termelését, kininre mindig szükség lesz.

MAGYARORSZÁG ÉS A NAGYVILÁG

Keleti harcok

A legújabb német helyzetjelentések szerint az elmúlt héten a harcok súlypontja az ukrainai Bug folyó mentére helyeződött át. A Bug torkolatvidékén és a Bug alsó szakaszán a bolsevisták napok óta folytatják támadásukat összevont erőikkel a német védelmi állások ellen, de mindenütt visszaverték őket. A német csapatok ellenállása megakadályozta az orosz hadvezetésnek azt a tervét, hogy a Bug folyó vonalán létesített betörési helyet kiszélesítve nagyobb erőikkel lépjenek fel a Bug és a Dnyeszter közötti területen. A német csapatok a Dnyeszter mentén most olyan parti védőállásban vannak, amelynek erejét a folyó gyors árra és a várható lavasz áradások is fokozzák. Az új védővonal ezenkívül ismét s német front lényeges megrövidítését jelenti, ami főleg azért tekinthető kedvező körülménynek, mert a védelem szembelépve gyengébb a támadónál. Hadászati szempontból néve a németek különben is könnyebben adhatnák fel a keleti hadszíntér déli részén teret, mint bárhol másutt, mert itt nem fenyeget komoly veszedelem. Kibírják a németek a lemberg-odesszai vasútvonal elvesztését is, mert román területen más vasúti összeköttetés is áll rendelkezésükre.

A Bug és Dnyeszter között folyó újsó harcok eredményeként vasárnap a német csapatok feladták Balfi és Proszkurov városokat. A bolsevistáknak az a tervük, hogy a két helyszög helyőrségét katlanba zárják és megsemmisítsék. Meghíusultak a németek elszánt ellenállásán. A német kötelek nehézfegyverekkel és több száz fogollyal átvágták magukat a dányugatra levő saját vonalaikig. Eközben nagyobb bolsevista páncéloskötteleket, amelyek behatoltak a Proszkurov és Tarnopol között folyamban levő német elszakadkozódásokba, meglepetésszerű támadással szövérték.

Sosan kapcsolódnak a déli harcokhoz az új nagykitörései, amelyek Tarnopotól északra, egészen Kovel térségéig folynak. A küzdelem jellege azonban itt lényegesen más, mint a déli területeken. A német védelem itt sokkal határozottabb formában érvényesül, sőt egyes vonalrészeken már a kezdeményezés is német kézen van.

Vitebszktől délkeletre a szovjet az előző napokban szenvedett veszteségei következtében csak helyi előretöréseket kíséreltek.

Olaszországi hadszíntér

A cassinói csata, amelyet az amerikai hadvezetés minden eddigi felülmúló hadianyagteljesítményeivel felhasználásával indított meg, már tízenegy napja tart. A terep sajátos alakulata és a védelem elszántsága azonban lehetővé teszi, hogy a teljesen szétlőtt város és az apátsg romhalmazai között védekező német csapatok továbbra is tartósan állásait. Ugy a német, mint az angol-szász katonai körök véleménye szerint a szünet nélküli tomboló csata jellege nem mutat előnyt a támadók javára és az ide-oda hullámzó küzdelem folyamán egyes városrészek és romterületek sokszor cserélnek gazdát, anélkül, hogy bármiféle előnyös helyzet alakulna ki a támadó csapatok számára. A nagy támadás megindítása óta még mindig az apátsg és a vasúti állomás romterülete, valamint Cassino város egykori főutcája a legnagyobb harcok színtere. A küzdelem csaknem minden összecsapás alkalmával a kézitűsűg fajul.

Angol jelentések szerint Cassino előtt állandóan 500 újonta a nehéz és legnehezebb lövedékeket mindazokra a pontokra, ahol német csapatok jelentéket állapították meg. Ugyanakkor ezer nehéz bombázó alacsony száva, a legfontosabb célzást lehetőségekkel szerző le nehéz bombáit a német állásokra, mégis, amikor újabb rohamra indulnak az indus, újföldeni és algiri csapatok, az agyonbombázott terület meglevendenik és a német katonák közelharcban szállnak szembe a rohamozó gyalogsággal.

Az olaszországi arcvonal többi szakaszán csak helyi jelentőségű feldeirő vállalkozások voltak mindkét fél részéről.

Harcok a távol Keleten

A Közép-Burmbán folyó harcok során az angol-indiai 17-ik hadosztály megsemmisítő vereséget szenvedett. A burmai japán hadsereg zöme már arra készülődik, hogy benyomuljon India területére. A legújabb hírek szerint egyes japán csapatok és az indiai nemzeti hadsereg alakulatai már át is lépték a burma-indiai határt és most már indiai területen nyomulnak tovább.

A
Magyar Népet
terjeszteni
magyar kötelesség!

A szabad India ideiglenes kormányából az altalomból kiáltványban szólta fel az összes hazafias indusokat, valamint az angol szülőföldi indiai tisztakat és katonákat, hogy szüriek fel az utolsó és döntő harcot a német uralom ellen és szabadítsák meg Indiát a német uralomtól.

Tozsi japán miniszterelnök a japán parlamentben mondott beszédében megállapította, hogy a japán birodalom döntő harcok előtt áll, amelyek kimenetelétől függ a nemzet sorsa.

Az európai helyzetről Tozsi miniszterelnök megállapította, hogy Németország az országok eddig sikerült minden hátszándék nélkül. Németország nagy erővel rugalmas és sikeres a világot folytat az angolok és amerikaiak ellen. Japán továbbra is teljes szándékkal kíván szövetségének ebben a küzdelemben.

Légiharcok

Az angol-amerikai légiereők az elmúlt héten tovább folytatták izzó harcukat a német repülőgépekkel szemben. A német repülőgépek a megszállt területek városait ellen. Az angol repülőgépek a német repülőgépek nagy tömegeit a több ízben támadták Berlin, Magdeburg, Frankfurtot és a megszállt Franciaország vasúti gőpóntjait. A Berlini repülőgépek támadások során a német repülőgépekkel szemben a vadászrepülőgépek száz négymotors bombázó löttek.

A német repülőek az elmúlt hét során újabb támadásokat intéztek a német repülőgépek ellen. A német repülőek mind a berepülésnél, mind a nagy számú robbanó és gyújtóbomba levetésénél új módszereket alkalmaztak. A bombák ledobásának új módszereiről Berlinben természetesen nem lehetett közelebbről nyilatkozni, de jelentették, hogy az új módszer nagy hatásosnak bizonyult.

Innen-onnan

Délitáliából érkezett jelentések szerint a Vezuv tűzhányó működése az elmúlt hét folyamán tovább fokozódott. A 1367 méter magas Vezuv 300 méter szélességet és a 27 méter magasságot is éri. A Vezuv lábánál fekvő San Sebastiano és Messe helységek elpusztultak és Cercola falu is a lavafolyam által zata lett. A Vezuv kráteréből 300-400 méternyi magasságra kövek repülnek a levegőbe és sűrű vulkánikus hán felhők szálltak egészen Bari városáig 120 mérföldnyi távolságra. A ham felhők következtében délelőtt 1/2 órakor még sötét volt. A Vulkan kitérése hetven év óta a legsúlyosabb. Amsterdamból érkezett jelentés szerint India Beszégi-tartományában legutóbbi éhínség során 688.000 indus pusztult el.

MAGYAR NÉP HIRADOJA

KORMÁNYZÓ ÚR ÉS A FŐMÉLTÓSÁG ASSZONY LÁTOGATÁSA AZ EGYIK HADIKÓRHÁZBAN

A Kormányzó Úr kedden délelőtt egészlelte a Jurányi-utcai Vöröskereszt-hadikórházat. A látogatásra a főméltóság Urat elkíserte a Főméltóság Asszony is. A hadikórház-előszobájában a kormányzót és kíséretét Lunz Károly orvos-ezredes, a 05. számú Vöröskereszt-hadikórház parancsnokja fogadta, vitéz Simon Elezér v. b. t. l., a Vöröskereszt Egyetemes Országos elnöke, hr. apor Gizella országos főnökhasszony, gr. Széchenyi Károly vöröskereszt-megbizott, Váhy Józsa, a Vöröskereszt ügyvezető igazgatója, Marschalkó Kornél altdobozos, Vöröskereszt-társelnök és Millán Béla vezérőrnagy kíséretében. Lunz orvosezredes, katonai parancsnok kalauzálása mellett a kormányzó úr és kísérete közel másfél óráig tartózkodott a kórházban.

A Kormányzó Úr a harmadik emeleten kezdte meg látogatását. Először a műtőt és a különleges sebészeti és plasztikai termetek szemlélt meg. Látható érdeklődéssel figyelt az idegenkutató-készleteket, mely a szervezetbe került gránát- és lövedékszállítókat magneikus és elektromos úton megtalálja. A szomszéd teremben vitéz Horváth Boldizsár egyetemi tanár, a németországi minta után idehaza készült műkarokat mutatta be a Kormányzó Úrnak. A sebesültek egyetlen megmaradt izommal, sőt mellizommal is, a műkarokat minden irányban mozgatták és az újakat harposzógerősen zárták és nyitították. Az önkéntes ápolónők szobájában kedves jelenet játszódtott le. Az ápolónők élén hű nővér, a hősi halált halt kormányzóhelyettes özvegye fehér ápolónői ruhában bővözölte és fogadta a magas vendégeket. Harctéri élményeik után érdeklődött és esakád állapotok felől is kérdésszerűen. A honvédek katonas feleletből egy áldozatos nép ragaszkodása eszen. dült ki.

A súlyosan sérült sebesülteket szeretettel megsimogatta és melőbéli gyógyulást kívánt nekik. Egy-egy súlyosan sérült beteg karját a Főméltóság Úr közvetlen közelről szemléltte meg és az osztályorvossal elmagyaráztatta a gyógyulási módját. A sebesülteket meglátogatásán kívül, bár ez nem volt a programban, a Kormányzó Úr és hitvese a hadikórház konyháját is meglátogatta, ahol már a Főméltóság Asszony érdeklődött az ellátás iránt. Látható örömmel ál-

lapította meg, hogy a kórház ápolásának ellátása kifünő. A főméltóság pár ezután legnagyobb meglepedéséet fejezte ki a kórház parancsnokának a kórház vezetése, a betegek ápolása és sikeres gyógyítása felet.

AZ 1944. EVI KEDVEZMENYES FÜL-ÉS HEREVETÓMAG-AKCIÓ

A földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége a megváltozó helyzetükön kiírtott bokrok helyén szükségessé fű betetését és ezzel kapcsolatban a fűvesherez telepítésének népszerűsítése érdekében tavaszi és őszi vezetésű kedvezményes áru fű- és heretvetőmagvakat fog kiosztani.

Az akcióban való részvételre elsősorban azok a köz- és közös legelővel rendelkező legelőterületek jelentkezhetnek, amelyeknek legelőterületein feltört részek vannak, továbbá bírtokkategóriára való tekintet nélkül minden gazda.

A földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége az akció lebonyolításával az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület Zöldmező Ügyosztályát bízta meg.

Az akcióban résztvevőknek kötelezettséget kell vállalniuk, hogy a talajelőkészítést, vetést, a vetés ápolását, a kaszálást, szénakészítést és elraktározást az EMGE Zöldmező Ügyosztálya által kiadott termesztési utasítások szerint hajtják végre.

Az akció során kiosztásra kerülő fű- és heretvetőmagvak írárt a közellátásügyi miniszter állapította meg. Az igényelők ennek az árnak 50 százalékát fizetik, míg a vetőmagvak árnak másik felét, a vetőmagvak esetleges visszatérítési költségét, a szállítási költséget és a szállásúes szákok árát a földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége által az EMGE Zöldmező állammegyeiből az EMGE Zöldmező Ügyosztálya fedezi.

460 LEVENTELEÁNY TETT FOGADALMAT BUDAPESTEN MÁRCIUS 15-ÉN A VÁRMEGYEHEZ DÍSZTEREMBEN VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY ISTVÁNNÉ ÖPANYELTŐSÁGA, A LEVENTELEÁNYOK ORSZÁGOS VÉDŐASSZONYA JELENLÉTEBEN

Március 15-én délután 4 órákor bensőséges ünnep színhelye volt a vármegyehez díszterme. Lázás örömtől csillogó szemű leányok tömege várta, hogy hitet tessen a leventeleány törvények mellett. Pontosan 4 órákor érkezett a Leventeleányok Országos Védőasszonya, akit a Levente-

leányok Országos Vezetője, dr. Endre László alispán, vitéz stangorai Solymossy Ulászló vezérőrnagy, a Leventék Országos Parancsnoka, dr. vitéz Tárcaj-Felidics Román miniszteri osztályfőnök, a Társadalmi, Sport és Testnevelés Országos Vezetője, továbbá Budapesti székesfőváros főpolgármestere, polgármestere és főjegyzője fogadták.

A teremleventék egy leventeleány meleg szavakkal köszöntötte a vendégeket. Budapest székesfőváros kerületi vezetője Pátosi Éva a Főméltóság Asszonytól engedélyt kért az ünneplés nyitására. A Himnusz elnevelése és a Magyar Hísegyek elmondása után a leventeleányok elmondták a leventeleányok 7 törvényét, majd a szeretett parancsok meghallgatása után a leventeleányok tették a fogadalmat.

A fogadalmat tett leventeleányokhoz dr. Kokas Eszter, a Leventeleányok Országos Vezetője mondott rövid burdító beszédet. Hangsúlyozta, hogy a mozgalom tagjai részesei a nemzet jövőjének, hogy helyi tudjanak állni. „Hitet tettetek — mondta az országos vezető, — hogy teljes erővel akarjátok építeni a szebb magyar jövőt. A jelvény, amelyet ma szíveket fölé tűztek, legyen állandó figyelemzés a kötelezettségteljesítésre, tanuljtok, mert több tudással nagyobb eredményt érhetek el. Szeressétek, becsüljétek egymást! Ne legyen különbség leventeleány és leventeleány között. A hős férfiak mellé hős lelkű asszonyok kellenek. Bizom benne, hogy méltóak vagytok arra a bizalomra, amelyet a magyar haza leányaihoz fűz. Munkátokra Isten áldását kérem.”

A beszéd után egy leventeleány köszönetet mondott. Majd igaz átérzéssel énekelte a 460 leventeleány a Szózatot.

A bensőséges ünnep véget ért a távozó Védőasszonyt ünnegő kelkeséssel ünneplő leányifjúság vidám kedvvel indult dolgozni tovább a szebb jövőért a leventeleány törvények szelteme szerint.

A magyar nép lapja a

MAGYAR NÉP,
a
MAGYAR NÉP
olvasója a
magyar népl

